

32 ÉV TÖRTÉNETE A BETHLENSZENTMIKLÓSI EGYHÁZKOZSÉG ÉLETÉBŐL

1941. szeptember 5-én jöttem a bethlenszentmiklósi unitárius egyházközségbe segédlelkészi minőségben. Egy évig a volt unitárius felekezeti iskolában tanítottam és végeztem az énekvezéri teendőket. Közben az egyházközség lelkésze, id. Sebe Ferenc eltávozott Bethlenszentmiklósról. A hívek egyhangú meghívása alapján rendes lelkészi kinevezést kaptam. Beiktatásom 1942. július 17-én volt. Idejövetelem óta tehát több mint 32 év telt el. — Ez ünnepélyes órában az egyházközség életéből 32 év története elevenedik fel lelkemben. Az emlékek között úgy érzem magam, mint a mesebeli király, aki az egyik szemével sírt, a másikkal nevetett. Az emlékek között ugyanis vannak olyanok, amelyek könnyet csálnak a szememből, és olyanok is, amelyek örömmel töltik el lelkemet. Valamennyi emléket felsorolni szinte lehetetlen, hiszen ez a 32 év olyan eseménydús volt, hogy sokszor évszázadok alatt nem történik annyi változás az emberiség életében, mint amennyi ezen idő alatt történt. Néhány fájó és örömet okozó emlék mégis kikiváncozik a lelkemből.

Első fájó emlékem a háború következtében szétszórt családokkal, édesapa nélkül maradt ártatlan gyermekekkel, hősi halottaikat sirató szülőkkel és a tanító nélkül maradt iskolával kapcsolatos.

A fájó emlékek közé tartozik, hogy a temetési szertartások sorozatában sok református koporsója mellett is kellett végbúcsút mondanom és több hősi halottról és háborúban eltűntnek nyilvánított hívekről kellett megemlékezniem. Sok koporsó mellett oly nagy volt a bánat, hogy remegő ajkam a bánatos szívekkel együttérző lelki fájdalom miatt alig tudta kifejezni a végbúcsú fájó érzését és hirdetni a vigasztalást a sebzett szíveknek.

De milyen jó, hogy a fájó emlékek mellett vannak boldogító emlékek is, hogy a fájó könnyek mellett örömkönnyek is megcsillanhattak a szememben. Boldogító emlékem, amikor ezelőtt 32 évvel, ideérkezésem után, megéreztem az egyházközség híveinek a szeretetét, hitünkhöz való ragaszkodását, a jóakaratot és nemes szándékot, amellyel viseltettek irántam, és támogattak, amidőn 31 évvel ezelőtt itt családot alapítottam. Ezt a jóakaratot és nemes szándékot én is mindig viszonozni igyekeztem.

Boldog emlékem az, amidőn véget ért a háború és távollévő híveim, férfiak, édesapák — sajnos egyesek kivételével — hazaérkeztek. Így újra teljessé vált sok árva család, újból felcsendülhetett a négyzólamú zsolttár, s az öröm és bizalom rózsái nyíltak ki az addig bánatos arcokon.

Kedves emlékek sorozatához tartoznak a keresztelések, amelyeknek szent alkalmában boldog lélekkel szemléltem egyházunk és népünk jövőt ígérő virágbimbóit.

Kedves emlékek sorát jelentik a házassági megáldási szertartások, amidőn szerető szívek elhatározására Isten áldását kértem.

Ugyancsak kedves emlékem az emült évek alatt tartott számos konfirmációi ünnepély.

Boldog lélekkel gondolok azokra az alkalmakra, amidőn az egyházközség férfi és vegyes énekkarával 1968-ban az egyházunk fennállásának 400 éves évfordulóján megjelenhettünk Kolozsváron, Tordán és Déván, és szereplésünkkel hozzájárultunk az ünnepélyek bensőségebbé tételéhez.

Es boldog érzés tölti el szívemet, amikor azokra a megvalósításokra gondolok, amelyeket az egyházközség belső és külső építése terén végeztünk. Ezek közül hadd idézzek fel egy párat:

1942-ben harmóniumot vásároltunk, 1946-ban a tornyot teljesen újraléceztük, új zsindeleyel fedtük és villámhárítóval láttuk el. A templom fedelét is teljesen újra léceztük és több esetben átfedtük. 1946-ban befestettük a templompadokat, amelyek addig festetlenek voltak. 1951-ben a templom falát kívül-belül nagy részben újravakoltuk, meszeltük, és új mennyezetet készítettünk, a támpilléreket pedig betontetővel láttuk el. A lelkészi lakáson is nagyobb javítási munkálatokat végeztünk. 1956-ban fogadtuk az egyházköri közgyűlés tagjait.

A felsorolt egyházközségi építési, javítási munkálatokat azonban mind méreteiben, mind költségeiben, s talán minőségében is, túlszárnyalta az az építési, javítási munkálat, amelyet az utóbbi két és fél év alatt végeztünk.

A templom alaps megjavításának gondolata a gyülekezetet már évek óta foglalkoztatta. A cél megvalósítása érdekében már 1967-ben adakozni kezdtek a hívek. A legelső adományt 1967. március 31-én Vincze Károly jelenlegi egyházközségi gondnok fizette be. A torony faanyagát 8 köbméter cserefa gerenda behelyezésével megerősítették. A falába pedig körös-körül a hívek közmunkája segítségével két vasbeton gyűrűt véstek be 20 cm mélységben. Egyet a faanyag alá helyeztek, és vasrudakkal összekötötték az alapperendákat. A torony falát is részben lemeszelték. E munkálatot 1971. október és november havában végezték. Ezekhez járult még a régi fából épült rozoga portikus helyett az új építése és a fedélzet csatornával való ellátása.

A javítási tervben a torony fedelének a kijavítása is elő volt irányozva, de csak egyes gyöngébb részek kijavításának formájában. Ez nem elégítette ki a híveket. Arra gondoltunk, hogy néz ki majd a szépen megújított templom mellett egy kifoltozott fedelű torony. Közgyűlést hívtunk össze, amelyen a jobb belátás döntött, megszavaztuk a torony új zsindeleyel való teljes újrafedését. Két hétig tartott a fedés, új

gerendák behelyezése a fedélzetbe és a zsindey lefestése. Vincze Károly és Udvar József egyházi szinte mindennap jelen volt és segített. A hívek közül is sokan közmunkát teljesítettek. A lelkesedés és egyházszerepet nem ismert határt.

A templom javítása mellett egy új tanácsterem építésének gondolata is foglalkoztatott. Hiszen a régi időkből ránk maradt vályogfalú rozoga épület majdnem teljesen használhatatlanná vált. A faanyag és cserép máris rendelkezésünkre állt. Az egyházközség tagjai közmunkával kiasták és beöntötték az alapot, felrakták a falakat, elkészítették a fedélzetet, a vakolást, a meszelést pedig a templomot javító emberek végezték el. Ugyanakkor a lelkészi lakást is kibővítettük.

Hogy a fentieket mind megvalósíthattuk, Isten után annak köszönhető, hogy a vezetőkben és a vezetettekben volt odaadás, áldozatkészség, lelkesedés a nemes ügy diadalra juttatása érdekében. Munkánkhoz a Vallásügyi Hivatal és az Egyházi Központ is jelentős segítségnyújtással járult hozzá.

A templom megjavítása, a torony befedése és a tanácsterem felépítése mellett arra is gondoltunk, hogy azokat belül is feldíszítsük, szebbé tegyük. — Ennek érdekében megbeszélést tartottunk az egyházközség nő-tagjaival. Elgondolásunk az volt, hogy egyszínű, írásos terítőkkal kellene díszíteni a templomot. Mindenki helyeselte az elgondolást. Először abban állapodtak meg, hogy a kézimunkákat elkészítetik és ők a költségeket fedezik. Mivel nem találtak senkit, aki a munkát a kitűzött időre elkészítse, lelkész rábeszélésére akadtak az egyházközségben olyan nők, akik elvállalták egyes terítők kivarrását. Ez az eljárás helyesnek bizonyult. Az igazi érték a mi számunkra az, amit saját kezünk munkájával készítünk. Megindult a munka. Aki még nem ismerte, megtanulta mástól ezt a varrást és a kívánt időre elkészültek a szép terítők szószerkekre, harmóniumra, padokra, karzatokra, perselyre, úrasztalára, melyek olyan széppé, bensőségessé teszik a templomot. Igaz, vitára is sor került. A templom ugyanis különböző színű és stílusú, megelőzőleg ajándékozott terítőkkal volt díszítve. Augusztus 24-én este, amidőn az új terítőket feltettük, a régiekből is visszatettünk egypárat. Azonban sehogy sem volt összhangban az új a régivel. Tarka volt a templom belseje. Ezt látva, éjfélig hánytuk-vetettük a terítők ügyét, és végül is úgy döntöttünk, hogy a régi terítőkkal az új tanácstermet díszítjük ki. Így cselekedtünk, és egyszerre lett szép a templom és tanácsterem.

A templom megújítása, a tanácsterem felépítése és azok belső díszítésén kívül igyekeztünk önmagunkat, lelkünket, emberségünket is megszépíteni. Örömmel fogadtuk augusztus 25—27-én az egyházköri közgyűlés tagjait, és az elszállásolás mellett igyekeztünk lelki eledelt is nyújtani kedves vendégeinknek. A mai napra is boldog reménységgel készültünk, hogy egyházunk legfőbb örállója, Főtisztelendő Püspök Afia előtt is tanújelét adjuk vendégszeretetünknek és egyházunkhoz s hitűnkhez való ragaszkodásunknak.

E szent ünnepen őszinte hála fakad szívünkéből a jó Isten iránt az ő áldásáért, a mindennapi kenyérért végzett munkával való segedel-

méért; köszönet és elismerés híveinknek áldozatkész, egyházépítő és szépítő munkájukért.

Töltse el örömmel, békességgel lelkünket az a tudat, hogy jót cselekedtünk, Istennek tetsző, lelkiismeretünket megnyugtató munkát végeztünk. Dobbanjon össze e szent ünnepen szívünk igazi hittestvéri, felebaráti szeretetben, s fakadjon ebből új lelkesedés, szent biztatás számunkra, hogy ezután is, amíg Isten a szívünket dobogni engedi, tegyünk meg minden lehető egyházközségünk fejlesztéséért, s annak eredményeként majd újra találkozhatunk szeretett Főpásztorunkkal egy szép bűgő hangjával lelkünket mindig imára hangoló új orgona felszentelése alkalmával.

HALMÁGYI PÁL

Elhangzott október 7-én, az egyházközség megjavított templomának felavatási istentiszteletén.

A FOGARASI EGYHÁZKOZSÉG MÚLTJA ÉS JELENE

Az egyházközség története mindössze csak 63 évet számlál, és az unitarizmus gyökérszáalai a XVI. század mélyébe nyúlnak vissza Fogarason 1567-től 1573-ig a vár kapitánya az unitárius Bekes Gáspár volt, s ebben az időben a város magyar nyelvű lakosságának a zöme minden bizonnyal az unitárius vallás követője lehetett. 1573-ban Fogaras várát Báthory István fejedelem foglalta el. Ekkor történt Bekes Gáspár sokat emlegetett futása a várnak az Olt felőli oldalán ma is meglévő kapuján, miközben a szemben levő oldalon katonái megtévesztésképpen, kitörést színlelve, nagy lármát csaptak. Bekes Gáspár szerencsésen megmenekülve Miksa császárhoz ment Prágába, hogy segítséget kérjen, de eredménytelenül. 1575-ben betört Erdélybe és a kerelószentpáli síkon megütközött Báthory Istvánnal. A csatát elvesztette, és most már másodszor és utoljára menekült el az országból. A vereség után párthívei közül sok unitáriust végeztek ki. Valószínű, hogy ez idő tájt szűnt meg az unitarizmus is Fogarason és 300 évig semmi nyomát nem találjuk.

Az 1880-as években Székelyföld falvaiból Fogarasra szakadt unitáriusok az akkori homoródhévízi (ma olthévízi) egyházközség szárnyai alatt leányegyházközséget — filiát — alapítottak. A szervezés érdeme Tibáld Mihály járásbíró és Lőrinczi Dezső polgári iskolai tanár nevéhez fűződik. Az alakulás 1887. március 24-én történt. Az első istentiszteletet április 11-én, húsvét másodnapján Tibáld Mihály házában tartották, melyet Mózes Mihály homoródhévízi lelkész végzett. Mózes Mihály távozása után Fogarast utóda, Osváth Gábor gondozta tíz éven keresztül. A homoródhévízi egyházközség jegyzőkönyvében feljegyezte Fogarassal kapcsolatban: „csodálatos, hogy egyetlen gyűlés sem tartott 1887-ben.“ Így a leányegyházközség megalakulásának adatai, a résztvevők nevei csak részben ismeretesek. Osváth Gábor lelkészsége alatt a leányegyházközség hívei adakozásából két úrvacsorai serleget szerzett.

Osváth Gábor után Kiss Aladár volt az utolsó Homoródhévízről beszolgáló lelkész. Tíz évre terjedő szervezői munkája alatt annyira megerősödött a gyülekezet, hogy Tibáld Mihály házában már nem fértek el, s így az iskola egyik tantermében tartották az istentiszteletet és úrvacsoraszertést. 1908 pünkösdjén 95 unitárius részesült úrvacsorában. Ezt az alkalmat használta fel a beszolgáló lelkész arra, hogy a híveket, tekin-